यत्राशु सिकताशर्करान्विताम्" सुश्रु० । अयञ्च महापापजत्वान्महारोगः । "उन्मादस्त्वग्दोषो राजयक्ष्मा श्वासोमधुमेहो भगन्दरः । उदरोऽश्मरीत्यष्टौ महारोगा." शु०त० नार० ।

अश्मरीघ्न पु० अश्मरीं मूत्रकृच्छ्रं हन्ति हन-ट । वरुणवृक्षे

अश्मरीहर पु० अश्मरीं हरति हृ-ट । (हिधान) देवधान्ये।

अश्मवत् त्रि० अश्माऽस्त्यत्र मतुप् । पाषाणभूयिष्ठे देशे स्त्रियां ङीप् । तथाविधभूमेर्गुणाश्च । "तत्राश्मवती स्थिरा गुर्व्वी-श्यामा कृष्णा वा स्थूलवृक्षगुल्मप्राया गुणभूयिष्ठा । स्निग्धा शीतलासन्नोदका स्निग्धगुल्मतृणकोमलवृक्षप्राया शुक्लाम्बुगुणभूयिष्ठा नानावर्णा लघ्वश्मवती प्रविरलाल्प पाण्डुवृक्षप्ररोहाऽग्निगुणभूयिष्ठा इति" सुश्रुतः ।

अश्मसार पु०न० अश्मनः सार इव । लौहे । "फलावृश्चिकदर्भाश्मसारचूर्णकवारिणा" सुश्रु० । "प्राणाः सत्वरमश्मसारकठिना गच्छन्त्वमी" सा०द० । ६ब० । तत्तुल्यकठिने त्रि० ।

अश्महन्मन् न० हन्यतेऽनेन हन-मनिन् हन्म आयुधम् अश्मनिर्म्मितं हन्म । लौहनिर्म्मिते आयुधे "अग्नितप्तेभिर्युवमश्महन्मभिः" ऋ० ७,१०४,५ ।

अश्मादि पु० ६त० । चतुरर्थ्यां पाणिन्युक्तरप्रत्ययनिमित्ते शब्दगणे स च गणः अश्मन्, यूथ, ऊष, मीन, नद, दर्भ, वृन्द, गुद, खण्ड, नग, शिखा, कोट, ग्राम, कन्द, कान्द, कुल, गह्व, गुड़, कुण्डल, पीन, गुह्य ।

अश्मार्म न० अश्मकारकमर्म्म । (माथुरे) अश्मरीरोगे ।

अश्मीर पु०न० अश्माऽस्त्यस्य ईरन् । (माथुरे) अश्मरीरोगे ।

अश्मोत्थ न० अश्मनः उत्तिष्ठति उद्+स्था-क ५ न० । शिलाजतुनि राजनि० ।

अश्रु न० अश्नुते नेत्रम् अश्-रक् । नेत्रजले "सखीभिरश्रोत्तरमीक्षितामिमाम्" कुमा० "नेत्राभ्यामश्रुतृस्त्रजन्" रामा० । सुखा० अस्त्यर्थे इनि न मतुप् । अश्री अश्रुयुक्ते त्रि० स्त्रियां ङीप् ।

अश्रद्धा स्त्री अभावे न०त० । १श्रद्धाभावे विरोधे न०त० । श्रद्धाविरोधिनि २चित्तवृत्तिभेदे । "कामः संकल्पोविचिकित्सा श्रद्धाऽश्रद्धा धृतिर्धृतिर्ह्रीर्धीर्भीरित्येतत्सर्वं मनएव" श्रुतिः "अश्रद्धया च यद्दत्तं तत्तामसमुदाहृतम्" गीता । न०ब० । ३श्रद्धाशून्ये त्रि० । [शून्ये त्रि० ।

अश्रद्धेय त्रि० न०त० । श्रद्धानर्हे अविश्वसनीये । १श्रम-

अश्रम पु० अभावे न०त० । १श्रमाभावे अनायासे न०ब० ।

अश्रवण न० अभावे न०त० । १श्रवणाभावे न०ब० । २श्रवणशून्ये त्रि० ३श्रोत्रेन्द्रियशून्ये बधिरे त्रि० ४सर्पे पु० ।

अश्राद्धभोजिन् त्रि० श्राद्धं न भुङ्क्ते भुज-णिनि असमर्थ स० । सति भोजने श्राद्धमेव यो भुङ्क्ते तस्मिन् । "अश्राद्धभोजीयत्र सति भोजनेऽश्राद्धमेव भुङ्क्ते न श्राद्धमिति न नियमः तथात्वे व्रतलोपः स्यात्" दुर्गसिंहः प्रा०त० ।

अश्रान्त त्रि० श्रम-कर्त्तरि न०त० । श्रान्तभिन्ने १श्रमशून्ये २अविरते ३क्रियाविशेषणत्वे न० । "अश्रान्तश्रुतिपाठपूतरसनाविभूतभूरिस्तवेति नैष० । भावे क्त न०त० । ४अविश्रामे न० ।

अश्रि(श्री) स्त्री अश्यते संहन्यतेऽनया अश-वङ्क्रा० क्रि । १गृहादेः कोणे । आश्रीयते संघातार्थम् आ+श्री-"आङि श्रीहनिभ्यां ह्रस्वश्च" उणा० इन् स च ङित् । २खड्गादेरग्रभागे उभयत्र वा ङीप् । "वृत्रस्य हन्तुः कुलिशं कुण्ठताश्रीवलक्ष्यते" कुमा० वाजपेययूपं प्रकृत्य । "स वा अष्टाश्रिर्भवति तस्मादष्टाश्रिर्भवति" शत०ब्रा० । चतुःपूर्व्वादस्मात् अच् समा० चतुरश्रः । "कृष्णोपचारां चतुरश्रवेदीम्" कुमा० योगविभागात् अन्यस्मादप्यच् । तेन त्र्यश्रं षड्श्रमित्यादि "आयताश्चतुरश्राश्च त्र्यश्रा मण्डलिनस्तथा" शस्त्रलक्षणे सुश्रुतः "दृष्टान्तस्त्र्यश्रपूर्व्वाणां नावाश्राणां पृथक् पृथक्" लीला० । समासान्तविधेरनित्यत्वात् क्वचिन्नाच् । "त्रिरश्रिं हन्ति चतुरश्रिरुग्रः" ऋ० १,२५,२,२ । [कप् । शोभाशून्ये ।

अश्री(क) नास्ति श्रीर्यस्य नदीत्वाभावात् न ह्रस्वः तेन वा

अश्रीर त्रि० न श्रीः अश्रीः अस्त्यर्थे र । १कुत्सितश्रीके "अश्रीर इव जामाता" ऋ० ८,२,२० । "अश्रीरः गुणैर्हीनः कुत्सितः" भा० । २अमङ्गले च । "कश्चिदश्रीरम्" ऋ० ६,२८,६ । "अश्रीरममङ्गलम्" भा० ।

अश्रु न० अश्नुते व्याप्नोति नेत्रमदर्शनाय अश-क्रुन् । नेत्रजले "पपात भूमौ सह धैनिकाश्रुभिः" दूषयामास कैकेयी शोकोष्णैः पार्थिवाश्रुभिः" "तमश्रु नेत्रावरणं प्रमृज्य" इति च रघुः । "स्नेहाश्रु दूषिका स्वेदः" मनुः ।

अश्रुत त्रि० न०त० । १श्रुतभिन्ने श्रवणाविषयीभूते "येनाश्रुतं श्रुतं भवति येनामतं मतं भवति" छा०उ० श्रूयते श्रुतं शास्त्रं तज्ज्ञानं न०ब० । २शास्त्रज्ञानशून्ये मूर्खे "भाग' विद्याधनात्तस्मात् स लभेताश्रुतोऽपि सन्" दा०भा० स्मृतिः ।

अश्रुति स्त्री अभावे न०त० । १श्रवणाभावे न०ब० । २श्रवणशून्ये त्रि० "अश्रुतिमेव तद्धं गमयति" शत०ब्रा० ।

अश्रुपात पु० ६त० । नेत्रजलपाते क्रन्दने । "न चाश्रुपातः